

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АВТОМОБІЛЬНО-ДОРОЖНІЙ
УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Заступник ректора ХНАДУ

проф. _____ І.П. Гладкий

« ____ » _____ 2011 р.

ПАКЕТ

ЗАСОБІВ ДІАГНОСТУВАННЯ

РІВНЯ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ

з дисципліни «Міжнародний менеджмент»

(за вимогами кредитно-модульної системи навчання)

Галузь знань – 0305 «Економіка та підприємництво»

Спеціальність – 8.03050301 «Міжнародна економіка»

Харків 2011

Пакет засобів діагностування складений доцентом кафедри міжнародної економіки, к.е.н., доцентом Бікуловою Дінарою Умярівною.

Рецензент

доцент кафедри міжнародної економіки
кандидат економічних наук, доцент

К.П.Покатаєва

Пакет засобів діагностування розглянутий та ухвалений на засіданні кафедри міжнародної економіки
(протокол № 1/140 від «29» серпня 2011р.)

Завідувач кафедри

доктор економічних наук, професор

Д.В. Бабич

Схвалено Радою (методичною комісією) факультету управління та бізнесу
(протокол № _____ від « ____ » _____ 201__ р.)

Голова Ради (методичної комісії)
факультету Управління та бізнесу
доктор економічних наук, професор

І.А. Дмитрієв

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (СИСТЕМНИЙ ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ)

1 Опис навчальної дисципліни «Міжнародний менеджмент»

Характеристика обсягів підготовки	Характеристика лекційного потоку	Характеристика навчального процесу
Загальний обсяг – 3 кредити Усього годин – 108 год. Усього змістових модулів – 17. Усього блоків змістових модулів – 3. Усього залікових модулів – 3. Один змістовий модуль – 5-8 год. Один заліковий модуль – 36 год. Усього аудиторних годин на тиждень – 1 год. (лекцій – 0,5 год., практичних занять – 0,5 год.).	Галузь знань– 0305 «Економіка та підприємництво». Спеціальність – 8.03050301 «Міжнародна економіка». Освітньо-кваліфікаційний рівень – магістр. Кількість навчальних груп у потоці – 1. Лектор, відповідальний за курс – к.е.н., доц. Бікулова Д.У.	Навчальна дисципліна – обов’язкова Рік підготовки – 5. Семестр навчання – 9. Кількість годин: лекцій – 12, практичних занять – 12, самостійних робіт студентів (СРС) –84 год. індивідуальна робота (консультації) – 7 год. Модульний контроль – 12 год. (види контролю: усне опитування, тестові завдання). Підсумковий контроль: інтегрований іспит

2 Основні терміни, поняття та їх визначення

У збірці використано терміни, подані у Законах України «Про вищу освіту» від 17.01.02р. № 2984-111 та «Про інноваційну діяльність» від 04.07.02 р. № 40-У, Державному класифікаторі професій ДК 003-95, Комплексі нормативних документів для розробки складових системи стандартів вищої освіти (додаток № 1 до наказу МОН України від 31.07.98 р. № 285 зі змінами та доповненнями, що введені розпорядженням МОН України від 05.03.01 р. № 28-р):

– *кредитно-модульна система організації навчального процесу* – це модель організації навчального процесу, яка ґрунтується на поєднанні модульних технологій навчання та залікових освітніх одиниць (залікових кредитів);

– *заліковий кредит* – це одиниця виміру навчального навантаження, необхідного для засвоєння змістових модулів або блоку змістових модулів;

– *модуль* – це задокументована завершена частина освітньо-професійної програми (навчальної дисципліни, практики, державної атестації), що реалізується відповідними формами навчального процесу;

– *змістовий модуль* – це система навчальних елементів, що поєднана за ознакою відповідності певному навчальному об'єкту;

– *заліковий модуль* (блок змістових модулів) – це задокументована завершена система змістових модулів освітньо-професійної програми (навчальної дисципліни, практики, державної атестації), що реалізується відповідними формами навчального процесу;

– *обсяг модуля* – це навчальне навантаження студента з даного модуля в кредитах, що включають аудиторну і самостійну роботу.

3 Загальні положення

Навчальна дисципліна розбивається на змістові модулі. У кожному модулі визначається тематика й обсяг лекцій, семінарських і практичних занять і самостійної роботи студентів, види контролю. За заліковими модулями розробляються пакети контрольних завдань, що містять перелік теоретичних питань і практичні завдання.

4 Модульний контроль

Система оцінки знань студентів за окремий заліковий модуль складається у балах рейтингу згідно таблиці 1.

Система оцінки знань студентів і шкала оцінки
(за кожний заліковий модуль)

За шкалою ECTS	За національною шкалою	За шкалою навчального закладу
A	Відмінно	90 – 100
B	Добре	80 – 89
C	Добре (зараховано)	75-79
D	Задовільно	67-74
E	Задовільно (зараховано)	60 – 66
FX	Незадовільно з можливістю повторного складання	35 – 59
F	Незадовільно з обов'язковим повторним курсом	1 – 34

5 Підсумковий контроль

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 30.12.05 р. № 774, підсумкова оцінка Q знань з навчальної дисципліни визначається як середньозважена результатів засвоєння окремих залікових модулів, тобто

$$Q = a_1 B_1 + a_2 B_2 + \dots + a_n B_n \text{ – середньозважена оцінка знань;}$$

де $a_1, a_2, \dots, a_n$ – коефіцієнти вагомості відповідних залікових модулів;

$$a_n = \frac{T_{3Mn}}{T_D};$$

T_{3Mn} – обсяг відповідних залікових модулів, у годинах;

T_D – обсяг навчальної дисципліни, у годинах;

n – кількість залікових модулів;

$$a_1 + a_2 + \dots + a_n = 1 .$$

6 Приклад оформлення результатів тестування

Результати тестування студент, не переписуючи самих тестових завдань, оформляє на окремому аркуші за такою формою:

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Харківський національний автомобільно-дорожній університет
Факультет управління та бізнесу
Кафедра міжнародної економіки
Навчальна дисципліна: «Міжнародний менеджмент»
Проміжний тестовий контроль № 1 (максимальна оцінка – 100 балів)
Дата проведення контролю _____
ПІБ студента _____
Група _____

Завдання частини 1 до залікового модуля 1

1. це сфера практичної реалізації міжнародних економічних відносин, це система ділових взаємозв'язків між економічними суб'єктами в процесі міжнародного виробництва та обміну товарами та послугами
  2. це система знань про принципи, методи і технології управління міжнародним бізнесом
- ...

Завдання частини 2 до залікового модуля 1

1. експорт
  2. 5 етапів: комерційна ера експансій, ера концесій, ера національних держав, ера глобалізації
  3. політико-правового аналізу
- ...

Завдання частини 3 до залікового модуля 1

1. ні
2. так

Завдання частини 4 до залікового модуля 1

- A. 1, 4, 8
B. 3, 7, 9
- ...

Завдання частини 5 до залікового модуля 1

1. а)
  2. б)
  3. в)
- ...

7 Завдання до залікових модулів

7.1 Заліковий модуль 1

(за змістовими модулями 1,2,3,4,5)

Змістовий модуль (тема) 1. Сутність і характерні риси міжнародного менеджменту.

Змістовий модуль (тема) 2. Середовище міжнародного менеджменту.

Змістовий модуль (тема) 3. Стратегічне планування в міжнародних корпораціях.

Змістовий модуль (тема) 4. Прийняття рішень у міжнародних корпораціях.

Змістовий модуль (тема) 5. Організаційний розвиток в міжнародних корпораціях.

Частина 1 (15 балів, кожна вірна відповідь оцінюється у 5 балів)

Умови виконання завдання: дати визначення понять
чи короткі відповіді на запитання

Умови виконання завдання: Дайте визначення поняття або коротку відповідь на поставлене питання:

1. Міжнародний бізнес як явище – це
2. Міжнародний бізнес як процес – це
3. Які складові зовнішнього середовища міжнародного менеджменту?
4. В чому полягає суть глобалізації?
5. Міжнародний бізнес як явище – це
6. Міжнародний бізнес як процес – це
7. Які складові зовнішнього середовища міжнародного менеджменту?
8. В чому полягає суть глобалізації?
9. Які етапи має процес стратегічного планування?
10. Перерахуйте особливості міжнародних рішень, що приймаються в ТНК
11. Які Ви знаєте типи організаційних структур міжнародних корпорацій?
12. Міжнародний бізнес це
13. Міжнародний менеджмент - це
14. Які складові зовнішнього середовища міжнародного менеджменту?
15. Концепції міжнародного менеджменту
16. Процес стратегічного планування (етапи)

Частина 2 (30 балів, кожна вірна відповідь оцінюється у 3 бали)

Умови виконання завдання: вставити пропущені слова, вирази, числа

1. В міжнародному менеджменті найбільш конструктивним є _____ (1 сл) підхід.
2. Найпростішою формою міжнародного бізнесу є _____ (1 сл).
3. Головною метою міжнародного бізнесу є _____ (2 сл).
4. Географічний аспект середовища міжнародних корпорацій включає _____ (цифра) елементи, а саме: (8 сл).
5. Історія розвитку міжнародного бізнесу включає такі етапи (5 назв).
6. Характеристики транспортних комунікацій є складовою _____ (1 сл) аналізу зовнішнього середовища міжнародних

корпорацій.

7. Аналіз зовнішнього середовища здійснюється за допомогою _____ - аналізу.
8. Найпростішою формою міжнародного бізнесу є _____ (1сл).
9. Головною метою міжнародного бізнесу є _____ (2сл).
10. В міжнародному менеджменті найбільш конструктивним є _____ (1сл) підхід.
11. Історія розвитку міжнародного бізнесу включає такі етапи _____ (5 назв).
12. Географічний аспект середовища міжнародних корпорацій включає _____ (цифра) елементи, а саме:
13. Аналіз зовнішнього середовища здійснюється за допомогою _____ - аналізу.
14. Характеристики транспортних комунікацій є складовою _____ (1сл) аналізу зовнішнього середовища міжнародних корпорацій.

Частина 3 (12 балів, кожна вірна відповідь оцінюється у 2 бали)

Умови виконання завдання: визначити, чи згодні Ви з наведеними твердженнями?

1	Міжнародний бізнес і зарубіжний бізнес є синонімами.	ТАК	НІ
2	Порівняльний бізнес робить акцент на зіставленні ділових операцій у різних країнах, їх загальних рис і відмінностей.	ТАК	НІ
3	Ера експансії починається з часу великих географічних відкриттів і закінчується серединою XIX ст.	ТАК	НІ
4	Урядові позиції щодо міжнародних операцій становлять важливу політичну складову міжнародного середовища.	ТАК	НІ
5	Технологічне середовище є найдинамічнішим елементом міжнародного середовища.	ТАК	НІ
6	Методологічною основою міжнародного менеджменту є загальний і порівняльний менеджмент.	ТАК	НІ
7	Ліцензування є найпростішою і найменш ризиковою формою міжнародного бізнесу	ТАК	НІ
8	Особливість міжнародних стратегій пов'язана головним чином з масштабами діяльності транснаціональних корпорацій	ТАК	НІ
9	Міжнародні рішення приймаються переважно на основі логіки	ТАК	НІ
10	Для японських компаній важливе місце серед організаційних змін посідає сфера якості продукції	ТАК	НІ
11	Громадяни Німеччини і Франції, що працюють в українському відділенні корпорації "Сіменс", є експатріантами	ТАК	НІ
12	Укладання психологічних контрактів притаманно японському типу моделі управління людськими ресурсами "відданість організації"	ТАК	НІ

Частина 4 (23 бали, кожна вірна відповідь оцінюється в 1 бал)

Умови виконання завдання: визначити, які показники групи II відповідають показнику групи I?

Група I		Група II	
А	Комерційна ера	1	Політична стабільність
Б	Складові політико-правового аналізу середовища	2	Спосіб направлення фірмою частини свого управлінського персоналу
В	Підходи до міжнародного менеджменту	3	Ефективність
Г	Управлінські контракти	4	Інтегральний
Д	Принципи міжнародного менеджменту	5	Великі географічні відкриття
Є	Форми модернізації експорту	6	Ресурси
Ж	Ера експансії	7	Адекватність
З	Японська школа менеджменту	8	Захищеність власності і прав особистості
І	Форми міжнародного бізнесу	9	Міжнародна корпорація
К	Американська школа менеджменту	10	Ситуаційний
Л	Ліцензування	11	Оформлення колоніальних імперій
М	Складові економічного аналізу середовища	12	Експорт(імпорт)
		13	Локальне складування і продаж
		14	Прагнення швидкого успіху
		15	Спільне підприємство
		16	Рівень оплати праці
		17	Повільне просування по категоріях посад
		18	Передача прав інтелектуальної власності партнеру
		19	Процесний
		20	Ґрунтується на колективістських засадах
		21	Індивідуальне прийняття рішень
		22	Рівень інфляції
		23	Локальне виробництво (складання) і продаж

Частина 5 (20 балів, кожна вірна відповідь оцінюється у 2 бали)

Умови виконання завдання: обрати правильну відповідь

№	Питання	Відповідь
1	Міжнародний бізнес як явище міжнародного економічного життя – це: а) форма взаємодії суб'єктів міжнародної економічної діяльності б) форма транспортної взаємодії суб'єктів міжнародної економічної діяльності в) форма бізнесу, спрямована на отримання вигод від трансграничного співробітництва г) форма взаємодії суб'єктів бізнесу, спрямована на отримання вигод від їх трансграничного співробітництва.	
2	До складу зовнішнього середовища міжнародного бізнесу підприємства не входить: а) економічне б) соціально-культурне в) біологічне г) технологічне	
3	Показники: населення країни, транспортні комунікації, рівень оплати праці визначають стан середовища: а) політико-правового б) економічного в) соціально-культурного г) технологічного	
4	Чотири ери розвитку міжнародного бізнесу були виділені: а) М.Портером б) Р.Робінсоном в) Б.Гаврилишиним г) Дж.Деніелсом д) Дж.Соросом	
5	Середовище міжнародного менеджменту включає такі складові: а) ООН, Світовий банк, МВФ б) ТНК, міжнародні організації в) уряди, парламенти, міжнародні організації г) політику, населення, технологію д) політику, економіку, культуру, технологію	
6	Найбільш вагомим недоліком експорту (імпорту) як форми організації міжнародного бізнесу є: а) обмін валют б) використання митних процедур в) невисокий рівень прибутку г) відносна простота бізнесу д) фінансові ризики	

7	Найбільша економія транспортних витрат в автомобільному бізнесі і якісне передпродажне обслуговування забезпечується в умовах використання такої форми міжнародного бізнесу як: а) експорт (імпорт) б) лізингова угода в) локальне складування і продаж г) локальне виробництво (складання) і продаж д) міжнародні контракти на управління	
8	Чотири ери розвитку міжнародного бізнесу були виділені: а) Дж.Деніелсом б) Б.Гаврилишиним в) Р.Робінсоном г) М.Портером д) Дж.Соросом	
9	Міжнародний бізнес як явище міжнародного економічного життя – це: а) форма бізнесу, спрямована на отримання вигод від трансграничного співробітництва б) форма транспортної взаємодії суб'єктів міжнародної економічної діяльності в) форма взаємодії суб'єктів бізнесу, спрямована на отримання вигод від їх трансграничного співробітництва г) форма взаємодії суб'єктів міжнародної економічної діяльності	
10	Найбільш вагомим недоліком експорту (імпорту) як форми організації міжнародного бізнесу є: а) використання митних процедур б) обмін валют в) відносна простота бізнесу г) невисокий рівень прибутку д) фінансові ризики	
11	До складу зовнішнього середовища міжнародного бізнесу підприємства не входить: а) економічне б) соціально-культурне в) біологічне г) технологічне	
12	Найбільша економія транспортних витрат в автомобільному бізнесі і якісне передпродажне обслуговування забезпечується в умовах використання такої форми міжнародного бізнесу як: а) лізингова угода б) експорт (імпорт) в) локальне виробництво (складання) і продаж г) локальне складування і продаж д) міжнародні контракти на управління	
13	Показники: населення країни, транспортні комунікації, рівень	

	оплати праці визначають стан середовища: а) соціально-культурного б) економічного в) політико-правового г) технологічного	
14	Середовище міжнародного менеджменту включає такі складові: а) уряди, парламенти, міжнародні організації б) ТНК, міжнародні організації в) політику, економіку, культуру, технологію г) політику, населення, технологію д) ООН, Світовий банк, МВФ	
15	Найбільша економія транспортних витрат в автомобільному бізнесі і якісне передпродажне обслуговування забезпечується в умовах використання такої форми міжнародного бізнесу як: а) міжнародні контракти на управління б) локальне виробництво (складання) і продаж в) лізингова угода г) локальне складування і продаж д) експорт (імпорт)	
16	Показники: населення країни, транспортні комунікації, рівень оплати праці визначають стан середовища: а) економічного б) соціально-культурного в) політико-правового г) технологічного	
17	Середовище міжнародного менеджменту включає такі складові: а) ТНК, міжнародні організації б) політику, населення, технологію в) політику, економіку, культуру, технологію г) уряди, парламенти, міжнародні організації д) ООН, Світовий банк, МВФ	
18	Чотири ери розвитку міжнародного бізнесу були виділені: а) Дж. Соросом б) Б. Гаврилишиним в) М. Портером г) Р. Робінсоном д) Дж. Деніелсом	
19	Міжнародний бізнес як явище міжнародного економічного життя – це: а) форма бізнесу, спрямована на отримання вигод від трансграничного співробітництва б) форма взаємодії суб'єктів бізнесу, спрямована на отримання вигод від їх трансграничного співробітництва в) форма транспортної взаємодії суб'єктів міжнародної економічної діяльності	

	г) форма взаємодії суб'єктів міжнародної економічної діяльності	
20	Найбільш вагомим недоліком експорту (імпорту) як форми організації міжнародного бізнесу є: а) невисокий рівень прибутку б) фінансові ризики в) відносна простота бізнесу г) використання митних процедур д) обмін валют	
21	До складу зовнішнього середовища міжнародного бізнесу підприємства не входить: а) технологічне б) соціально-культурне в) біологічне г) економічне	

7.2 Заліковий модуль 2

(за змістовими модулями 7,8,9,10,11)

Змістовий модуль (тема) 7. Управління людськими ресурсами в міжнародних корпораціях.

Змістовий модуль (тема) 8. Керівництво і комунікації в міжнародних корпораціях.

Змістовий модуль (тема) 9. Контроль і звітність в міжнародних корпораціях.

Змістовий модуль (тема) 10. Технологічна політика міжнародних корпорацій.

Змістовий модуль (тема) 11. Міжнародний фінансовий менеджмент.

Частина 1 (15 балів, кожна вірна відповідь оцінюється у 5 балів)

Умови виконання завдання: дати визначення понять чи короткі відповіді на запитання

1. Назвіть основні характеристики кожної з трьох моделей управління людськими ресурсами в МК
2. Що таке контроль?
3. Основні підходи к відбору персоналу в МК
4. Основні функції контролю в МК
5. Методи здійснення контролю в МК
6. Що таке технологічна політика міжнародної фірми, які її основні задачі?
7. Які етапи передбачає процес передачі технології?
8. В чому полягають особливості сучасного валютно-фінансового середовища? Розкрийте коротко їх зміст.
9. Назвіть основні риси Ямайської валютної системи 5. Що таке зустрічна торгівля і які її основні види
10. Назвіть основні характеристики кожної з трьох моделей управління людськими ресурсами в МК
11. Основні підходи к відбору персоналу в МК
12. Основні функції контролю в МК
13. Методи здійснення контролю в МК

Частина 2 (30 балів, кожна вірна відповідь оцінюється у 3 бали)

Умови виконання завдання: вставити пропущені слова, вирази, числа

1. У функцію контролю входять _____
2. ТНК застосовують такі моделі управління людськими ресурсами _____
3. Оплата праці міжнародних менеджерів складається з таких 4-х груп винагороди, а саме: _____
4. Виділяють такі моделі бухгалтерського обліку і звітності _____
5. Основні підходи к відбору персоналу у МК є такі: _____
6. Міжнародні компанії застосовують ___ (цифра) моделі управління людськими ресурсами, а саме: _____ (1 модель –).
7. Міжнародні компанії використовують ___ (цифра,) джерел(а) поповнення людськими ресурсами: _____
8. Існують ___ (цифра) типи технологічної політики міжнародних компаній, а саме: (1 тип –). _____
9. Існують ___ (цифра) типи валютних курсів: _____
10. Основними формами фінансування експорту є: _____
11. Експортне фінансування здійснюється у таких формах: _____

Частина 3 (15 балів, кожна вірна відповідь оцінюється у 3 бали)

Умови виконання завдання: визначити, чи згодні Ви з наведеними твердженнями?

1	Перевагою українського персоналу у відділеннях ТНК в Україні є висока кваліфікація	ТАК	НІ
2	Міжнародні менеджери приймають рішення переважно на основі логіки	ТАК	НІ
3	Проектне фінансування має інвестиційний характер	ТАК	НІ
4	Укладання психологічних контрактів притаманно японському типу моделі управління людськими ресурсами «відданість організації»	ТАК	НІ
5	Громадяни Німеччини і Франції, що працюють в українському відділенні корпорації “Сіменс”, є експатріантами	ТАК	НІ
6	Укладання психологічних контрактів притаманно японському типу моделі управління людськими ресурсами “відданість організації”	ТАК	НІ
7	Проектне фінансування має інвестиційний характер	ТАК	НІ
8	Перевагою українського персоналу у відділеннях ТНК в Україні є висока кваліфікація	ТАК	НІ

Частина 4 (20 балів, кожна вірна відповідь оцінюється у 1 бал)

Умови виконання завдання: визначити, які показники групи II відповідають показнику групи I?

Група I		Група II	
A	Сильні сторони місцевого персоналу	1	Заключний контроль
Б	Сильні сторони експатріантів	2	Геоцентризм
В	Підходи к відбору персоналу	3	Внутрішній контроль

Г	Види контролю	4	Мобільність
Д	Моделі управління людськими ресурсами	5	Адміністративний контроль
Є	Типи контролю	6	Ринок праці
Ж	Форми контролю	7	Пристосованість до місцевих умов
		8	Регіоцентризм
		9	Оперативний контроль
		10	Поточний контроль
		11	Відданість організації
		12	Висока кваліфікація
		13	Поліцентризм
		14	Управлінський контроль
		15	Тактичний контроль
		16	Зовнішній контроль
		17	Професійна компетентність
		18	Людський капітал
		19	Етноцентризм
		20	Стратегічний контроль

Частина 5 (20 балів, кожна вірна відповідь оцінюється у 2 бали)
Умови виконання завдання: обрати правильну відповідь

№	Питання	Відповідь
1	Найбільш вагомим недоліком експорту (імпорту) як форми організації міжнародного бізнесу є: а) використання митних процедур б) обмін валют в) відносна простота бізнесу г) невисокий рівень прибутку д) фінансові ризики	
2	До складу зовнішнього середовища міжнародного бізнесу підприємства не входить: а) економічне б) соціально-культурне в) біологічне г) технологічне	
3	Найбільша економія транспортних витрат в автомобільному бізнесі і якісне передпродажне обслуговування забезпечується в умовах використання такої форми міжнародного бізнесу як: а) лізингова угода б) експорт (імпорт) в) локальне виробництво (складання) і продаж г) локальне складування і продаж д) міжнародні контракти на управління	

4	Центром кластера як правило є: а) постачальники сировини, матеріалів тощо б) фінансово-кредитні структури в) торговельно-посередницькі структури г) виробники кінцевої продукції та послуг д) науково-дослідні заклади є) державні інститути влади	
5	Якісні зміни продуктивних сил не визначаються: а) рівнем техніки і технології б) кількістю робітників в) якістю людського капіталу г) ступенем розвитку науки	
6.	Автором кластерної теорії конкурентоспроможності є: а) А. Сміт б) А. Маршалл в) Ф. Перру г) В. Леонт'єв д) М. Портер	
7.	Серед функціональних складових глобальної економіки немає: а) міжнародної торгівлі б) транснаціональних корпорацій в) міжнародної науково-технічної сфери г) міжнародного виробництва д) міжнародної валютно-фінансової сфери	
8.	До основних чинників конкурентоспроможності країни не належать: а) кліматичні умови б) некваліфікована робоча сила в) географічне положення г) природні ресурси д) інформаційна інфраструктура	
9.	Чинником, що відрізняє міжнародні організації та міжнародні конференції є: а) кількість учасників б) принцип голосування учасників в) географія учасників г) принцип міжнародної правосуб'єктності д) усе перераховане вище	
10.	Центром кластера як правило є: а) постачальники сировини, матеріалів тощо б) фінансово-кредитні структури в) торговельно-посередницькі структури г) виробники кінцевої продукції та послуг д) науково	

11.	Яка з наведених характеристик відіграє важливе значення в моделі управління людськими ресурсами “людський капітал”: а) робочі завдання б) характер найму в) оцінка діяльності г) психологічні контракти	
12.	Що з наведеного не входить до функцій трансфертних цін? а) забезпечення зв'язку між відділеннями ТНК б) оцінка господарської діяльності шляхом визначення розрахункового прибутку в) забезпечення об'єктивної оцінки діяльності менеджерів г) уникнення надмірного оподаткування д) узгодження інтересів відділень із загально корпоративними інтересами	
13.	Які з наведених характеристик відіграють важливе значення в моделі управління людськими ресурсами «ринок праці»: а) робочі завдання б) характер найму в) трудові контракти г) психологічні контракти д) пріоритети	

7.3 Заліковий модуль 3

(за змістовими модулями 13,14,15,16)

Змістовий модуль (тема) 13. Торговельні операції міжнародних корпорацій.

Змістовий модуль (тема) 14. Інвестиційні операції міжнародних корпорацій.

Змістовий модуль (тема) 15. Етика і соціальна відповідальність міжнародних корпорацій.

Змістовий модуль (тема) 16. Становлення глобального менеджменту.

Частина 1 (15 балів, кожна вірна відповідь оцінюється у 5 балів)

Умови виконання завдання: дати визначення понять

чи короткі відповіді на запитання

1. В чому полягає сутність міжнародної торгівлі та роль в ній транснаціональних корпорацій

2. Які особливості притаманні торговельним операціям міжнародних корпорацій?

3. Що таке експортне фінансування?

4. Назвіть форми фінансування експорту

5. Що таке кредитна лінія?

6. Охарактеризуйте різні форми кредиту покупцю

7. Назвіть нетрадиційні методи фінансування експорту

8. Що таке міжнародна зустрічна торгівля і які існують її форми?

9. Дайте визначення поняття «міжнародний лізинг»

10. Що таке факторинг?

11. Які сфери використання форфейтинга?
12. Що являють собою міжнародні інвестиції?
13. У чому суть інвестиційної діяльності міжнародних корпорацій?
14. Що таке реальні і фінансові інвестиції?
15. У чому різниця прямих і портфельних інвестицій?
16. У чому полягає так званий парадокс Фельдштейна-Хоріоки? Наведіть приклади з практики іноземного інвестування в Україні
17. Охарактеризуйте процеси об'єднання і придбання компаній
18. Що таке горизонтальні прямі іноземні інвестиції?
19. Які сфери застосування вертикальних прямих іноземних інвестицій? Назвіть їх види
20. Розкрийте суть прямої та фондової форми міжнародного інвестиційного процесу
21. Охарактеризуйте міжнародні інвестиційні ризики
22. Назвіть організаційні форми міжнародних інвестиційних компаній
23. Що таке етика бізнесу?
24. На яких принципах ґрунтується етика бізнесу?
25. Назвіть сфери ділової етики
25. Що таке міжнародна ділова етика?
26. Охарактеризуйте основоположні концепції міжнародної ділової етики
27. Що таке міжнародний діловий етикет і які його складові?
28. Розкрийте поняття «корпоративна культура» в міжнародному менеджменті
29. Перелічіть основні порушення етики бізнесу і дайте їм характеристику
30. Дайте визначення поняття «соціальна відповідальність бізнесу»
31. Назвіть основні сфери суспільного життя, в яких соціальна відповідальність міжнародних корпорацій має найбільш важливе значення

Частина 2 (30балів, кожна вірна відповідь оцінюється у 3 бали)

Умови виконання завдання: вставити пропущені слова, вирази, числа

1. Сукупність галузей, що функціонують на основі однієї і тієї ж технології _____
2. Кластери можуть утворюватися за такими схемами _____
3. Основними етапами розвитку інтернаціоналізації є такі _____
4. Існують такі кластерні стратегії створення конкурентних переваг _____
5. Елементами глобальної економіки є _____
6. Основними формами та видами міжнародного поділу праці є _____
7. Кластери проходять такі фази розвитку _____
8. Основними формами міжнародної економічної інтеграції є _____
1. Сукупність галузей, що функціонують на основі однієї і тієї ж технології _____
2. Кластери можуть утворюватися за такими схемами _____
3. Основними етапами розвитку інтернаціоналізації є такі _____
4. Існують такі кластерні стратегії створення конкурентних переваг _____
5. Елементами глобальної економіки є _____
6. Основними формами та видами міжнародного поділу праці є _____

7. Кластери проходять такі фази розвитку _____
8. Основними формами міжнародної економічної інтеграції є _____
9. Група Всесвітнього банку включає _____

Частина 3 (15 балів, кожна вірна відповідь оцінюється у 3 бали)

Умови виконання завдання: визначити, чи згодні Ви з наведеними твердженнями?

1	Особливістю сучасного етапу розвитку світової економіки є проведення координації економічної політики за допомогою різноманітних міжнародних інститутів	ТАК	НІ
2	Прикладом універсальної неурядової організації з регулювання торговельних відносин є Всесвітня митна організація (ПМО)	ТАК	НІ
3	Наявність внутрішньої конкуренції відрізняє кластерні структури від фінансових груп та ТНК	ТАК	НІ
4	Провідним суб'єктом кластеротворення завжди є держава	ТАК	НІ
5	Особливістю сучасного етапу розвитку світової економіки є проведення координації економічної політики за допомогою різноманітних міжнародних інститутів	ТАК	НІ
6	Прикладом універсальної неурядової організації з регулювання торговельних відносин є Всесвітня митна організація (ПМО)	ТАК	НІ
7	Наявність внутрішньої конкуренції відрізняє кластерні структури від фінансових груп та ТНК	ТАК	НІ
8	Провідним суб'єктом кластеротворення завжди є держава	ТАК	НІ

Частина 4 (20 балів, кожна вірна відповідь оцінюється у 1 бал)

Умови виконання завдання: визначити, які показники групи II відповідають показнику групи I?

Група I		Група II	
А	Сильні сторони місцевого персоналу	1	Заключний контроль
Б	Сильні сторони експатріантів	2	Геоцентризм
В	Підходи к відбору персоналу	3	Внутрішній контроль
Г	Види контролю	4	Мобільність
Д	Моделі управління людськими ресурсами	5	Адміністративний контроль
Є	Типи контролю	6	Ринок праці
Ж	Форми контролю	7	Пристаюваність до місцевих умов
		8	Регіоцентризм
		9	Оперативний контроль
		10	Поточний контроль
		11	Відданість організації
		12	Висока кваліфікація
		13	Поліцентризм

		14	Управлінський контроль
		15	Тактичний контроль
		16	Зовнішній контроль
		17	Професійна компетентність
		18	Людський капітал
		19	Етноцентризм
		20	Стратегічний контроль

Частина 5 (20 балів, кожна вірна відповідь оцінюється у 2 бали)

Умови виконання завдання: обрати правильну відповідь

№	Питання	Відповідь
1.	Серед функціональних складових глобальної економіки немає: а) міжнародної торгівлі б) транснаціональних корпорацій в) міжнародної науково-технічної сфери г) міжнародного виробництва д) міжнародної валютно-фінансової сфери	
2.	До основних чинників конкурентоспроможності країни не належать: а) кліматичні умови б) некваліфікована робоча сила в) географічне положення г) природні ресурси д) інформаційна інфраструктура	
3.	Чинником, що відрізняє міжнародні організації та міжнародні конференції є: а) кількість учасників б) принцип голосування учасників в) географія учасників г) принцип міжнародної правосуб'єктності д) усе перераховане вище	
4.	Центром кластера як правило є: а) постачальники сировини, матеріалів тощо б) фінансово-кредитні структури в) торговельно-посередницькі структури г) виробники кінцевої продукції та послуг д) науково-дослідні заклади є) державні інститути влади	
5.	Якісні зміни продуктивних сил не визначаються: а) рівнем техніки і технології б) кількістю робітників в) якістю людського капіталу г) ступенем розвитку науки	
6.	Автором кластерної теорії конкурентоспроможності є:	

	а) А. Сміт б) А. Маршалл в) Ф. Перру г) В. Леонт'єв д) М. Портер	
7.	Серед функціональних складових глобальної економіки немає: а) міжнародної торгівлі б) транснаціональних корпорацій в) міжнародної науково-технічної сфери г) міжнародного виробництва д) міжнародної валютно-фінансової сфери	
8.	До основних чинників конкурентоспроможності країни не належать: а) кліматичні умови б) некваліфікована робоча сила в) географічне положення г) природні ресурси д) інформаційна інфраструктура	
9.	Чинником, що відрізняє міжнародні організації та міжнародні конференції є: а) кількість учасників б) принцип голосування учасників в) географія учасників г) принцип міжнародної правосуб'єктності д) усе перераховане вище	
10.	Центром кластера як правило є: а) постачальники сировини, матеріалів тощо б) фінансово-кредитні структури в) торговельно-посередницькі структури г) виробники кінцевої продукції та послуг д) науково	
11.	Яка з наведених характеристик відіграє важливе значення в моделі управління людськими ресурсами "людський капітал": а) робочі завдання б) характер найму в) оцінка діяльності г) психологічні контракти	
12.	Що з наведеного не входить до функцій трансфертних цін? а) забезпечення зв'язку між відділеннями ТНК б) оцінка господарської діяльності шляхом визначення розрахункового прибутку в) забезпечення об'єктивної оцінки діяльності менеджерів г) уникнення надмірного оподаткування д) узгодження інтересів відділень із загально корпоративними інтересами	

13.	Які з наведених характеристик відіграють важливе значення в моделі управління людськими ресурсами «ринок праці»: а) робочі завдання б) характер найму в) трудові контракти г) психологічні контракти д) пріоритети	

8 Методичне забезпечення

Навчально-методичні матеріали (навчальна програма дисципліни, завдання до практичних заняття, списки рекомендованої літератури, матеріали для самостійної роботи студентів), що представлені на кафедрі.

Навчально-методичні матеріали (навчальні посібники, навчальна програма дисципліни, плани семінарських занять, методичні вказівки до практичних занять та самостійної роботи студентів, списки рекомендованої літератури), що представлені на кафедрі.

Матеріали кафедри міжнародної економіки з дисципліни на освітньому порталі ХНАДУ (<http://portal.khadi.kharkov.ua>) та сайті дистанційного навчання ХНАДУ (<http://dl.khadi.kharkov.ua>).

9 Література, що рекомендована для самостійної роботи студентів (залікові модулі 1,2,3)

1. Ансофф И. Новая корпоративная стратегия / Ансофф И.: пер. с англ.. – СПб.: Питер, 1999. – 416с.
2. Білорус О.Г. Економічна система глобалізму: монографія / О.Г.Білорус. – К.:КНЕУ, 2003. – 360с.
3. Брігхем Є. Основи фінансового менеджменту / Є.Брігхем: пер. с англ. – К.:Молодь, 1997.-1000с.
4. Гіл, Чарльз В.Л. Міжнародний бізнес: Конкуренція на глобальному ринку: пер. с англ. – К.:Вид-во Соломії Павличко «Основа», 2001. – 856с.
5. Герет Т.М. Етика бізнесу / Т.М.Герет, Р.Дж.Клоноскі: пер. с англ. – К.:Основи, 1997. – 214с.
6. Гончаров В.В. Руководство для высшего управленческого персонала: в 2-х т. / В.В. Гончаров. – 2-е изд., доп. – М.:МНИИПУ, 1997 - .- Т.1: Опыт лучших промышленных фирм США, Японии и стран Западной Европы. – 1997. – 768с.
7. Гибсон Дж.П. Организации: поведение, структура, процессы / Дж.П. Гибсон, Д.М. Иванцевич, Д.Х.-мл. Доннелли: пер. с англ. – 8-е изд. – М.:ИНФРА-М, 2000. – XXVI, 662с.
8. Друкер, Питер Ф. Задачи менеджмента в XXI веке: Навч. посібник / Питер Ф.Друкер: пер. с англ. – М.: Вільямс, 2000. – 272с.
9. Кириченко О.А. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності: навч.посібник / О.А. Кириченко. – 3-е вид., перероб. і доп. – К.: Знання-Прес,

2002. – 384с.

10. Лук'яненко Д.Г. Основи міжнародного інвестування / Д.Г. Лук'яненко, О.М. Мозковий, Б.В. Гунський. – К.: КНЕУ, 1998. – 260с.

11. Лук'яненко Д.Г. Міжнародна економіка: навч. посібник / Д.Г. Лук'яненко, А.М. Поручник, Т.М. Циганкова. – К.: КНЕУ, 1999. – 152с.

12. Майер Дж. Міжнародне середовище бізнесу: конкуренція та регулювання у глобальній економіці / Дж. Майер, Д. Олесевич: пер. с англ. – К.: Либідь, 2002. – 704с.

13. Міжнародний менеджмент: навч. посібник / [Білозубенко В.С., Опаріна О.В., Семенов А.А. та ін.]: за ред. проф. О.Б. Чернеги. – К.: ЦНЛ, 2006. – 592с.

14. Міжнародний менеджмент: навч. посібник / [Л.І. Михайлова, О.Ю. Юрченко, Ю.І. Данько, А.М. Михайлов]. – К.: ЦУЛ, 2007. – 200с.

15. Міжнародний менеджмент: навч. посібник / [І.О. Піддубний, І.Е. Астахова, Л.М. Бондаренко та ін.]. – Харків: ВД «Інжек», 2004. – 252с.

16. Мескон М.Х. Основы менеджмента / М.Х. Маскон, М. Альберт, Ф. Хедоури: пер. с англ. – М.: Дело, 1992. – 702с.

17. Мозговий О.М. Фондовий ринок / О.М. Мозговий. – К.: КНЕУ, 1999. – 450с.

18. Панченко Є.Г. Міжнародний менеджмент: навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц./Є.Г. Панченко. – К.: КНЕУ, 2004. – 468с.

19. Пивоваров С.Э. Международный менеджмент: учебник для вузов / С.Э. Пивоваров, Л.С. Тарасевич, А.И. Майзель. – СПб.: Питер, 2005. – 656с.

20. Портер М.Э. Конкуренция: учеб. пособие / М.Э. Портер: пер. с англ. – М.: Вильямс, 2000. – 495с.

21. Петренко Л.П. Валютні операції: навч. посібник / Л.П. Петренко. – К.: КНЕУ, 2001. – 200с.

22. Рогач О. Міжнародні інвестиції: теорія та практика бізнесу транснаціональних корпорацій: підруч./О. Рогач. – К.: Либідь, 2005. – 800с.

23. Руденко Л. Транснаціональні корпорації: навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. / Л. Руденко. – К.: КНЕУ, 2006. – 227с.

24. Транснаціональні корпорації: навч. посібник / [В. Рокоча, О. Плотніков, В. Новицький та ін.]. – К.: Таксон, 2001. – 304с.

25. Томпсон А.А. Стрикленд А.Дж. Стратегічний менеджмент. Мистецтво розробки і реалізації стратегії: підруч./А.А. Томпсон, А.Дж. Стрикленд: пер. с англ. – М.: Банки і біржі, ЮНИТИ, 1998. – 576с.

26. Яхно Т.П., Лапшина І.А. Міжнародний менеджмент: навч. посібник / Т.П. Яхно, І.А. Лапшина. – Львів: «Компакт-ЛВ», 2005. – 304с.

Укладач:

доцент кафедри

міжнародної економіки

Бікулова Дінара Умярівна